Kvalitetsredovisning kommunal förskola på Östermalms stadsdelsnämnd 2014

Kvalitetsredovisningens funktion

Kvalitetsredovisning på olika nivåer inom stadens organisation är ett sätt att uppfylla skollagens krav för att skapa rutiner, uppföljningssystem och andra förutsättningar för ett dokumenterat och systematiskt kvalitetsarbete.

Syftet med kvalitetsredovisningen är att bedöma måluppfyllelsen i förhållande till de nationella målen i läroplanen, identifiera framgångsrika arbetssätt och utvecklingsområden. Utifrån detta formuleras utvecklingsinsatser med förväntat resultat på olika nivåer. Avsikten är att bidra till en likvärdig utbildning av hög kvalitet.

Som grund för beskrivningen av måluppfyllelsen används de professionella bedömningar som görs med hjälp av olika former av uppföljning och dokumentation. Utgångspunkten är det arbete som görs på olika nivåer men nämndmål och åtaganden, arbete med likabehandling, kvalitetsindikatorn och andra indikatorer. Resultatet av förskoleundersökningen, särskilt indikatorn för nöjda föräldrar, är ett underlag och om inspektioner förekommit används även rapporterna från dessa.

Med utgångspunkt i bedömningen av måluppfyllelsen i stadsdelsnämndens enheter, enheternas utveklingsområden och resultatet av stadsdelsnämndsgemensamma insatserna gör stadsdelsnämnden en analys som identifierar gemensamma utvecklingsområden för stadsdelsnämnden och förslag till kommunfullmäktige.

Enheternas kvalitetsredovisningar bildar ett underlag för resultatdialoger mellan avdelningsledning och förskoleenheter samt utgör ett stöd för arbetet med övergripande och långsiktiga utvecklingsinsatser.

Rapporten bilägges verksamhetsberättelsen 2014.

Östermalms stadsdelsförvaltning
Barn och ungdom

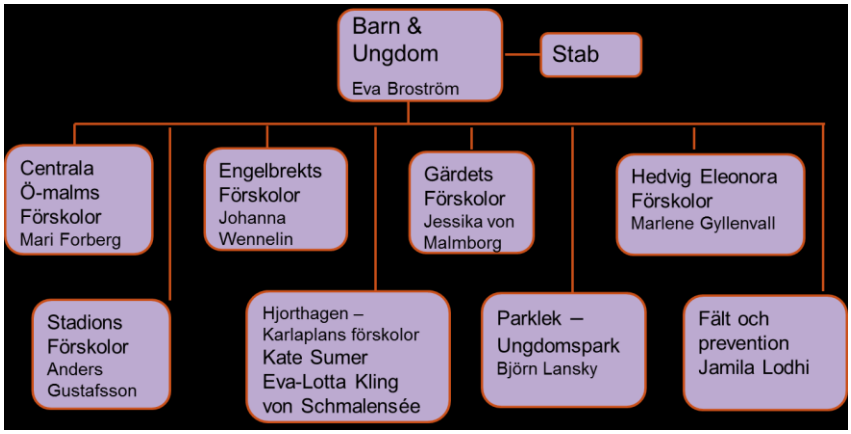
Karlavägen 104, plan 6
Box 24156
104 51 Stockholm
Växel 08-508 10 000
Fax 08-508 10 099
www.stockholm.se

Strukturella förutsättningar och organisation

Avdelning Barn och Ungdom ansvarar för förskoleverksamhet, öppen förskola, verksamhet för barn och unga, fältverksamhet, alkohol-, narkotika- och tobaksprevention samt kultur.

- *Antal förskoleenheter och deras organisation*

Barn och ungdom ansvarar för förskoleverksamhet genom sex resultatenheter vilka består av sammanlagt 35 förskolor med totalt 122 avdelningar. Enheterna leds av en förskolechef och har en varierande ledningsorganisation. I alla enheter finns biträdande förskolechef/-er, och/eller pedagogiska ledare samt administrativt stöd.

Hjorthagen/Karlaplans enhet har innefattat Norra Djurgårdsstadens förskolor. En förskolechef har haft ansvarat för respektive del av enheten. År 2015 byter enheten namn till Norra Djurgårdsstadens förskolor.

- *Antal barn*

Sammanlagt 94 procent av stadsdelsområdets alla 1-5 åringar har under året varit inskrivna i förskolan. Av dessa har totalt cirka 1800 barn deltagit i den kommunala förskoleverksamheten, vilket utgör 56 procent av den totala förskoleverksamheten inom stadsdelområdet.

- *Andel förskollärare*

Genomsnittligt hade enheterna 38,6 procent förskollärare. År 2013 var motsvarande siffra 44,3 procent. Det bör dock uppmärksammas att siffran för andel förskollärare av antal anställda har gjorts om och är inte direkt jämförbar med föregående år. År 2014 avser SCB statistik ”andel anställda personer som har anställning som förskollärare, chefer är ej medräknade”. År 2013 avsåg SCB statistiken ”andel årsarbetare med pedagogisk högskoleexamen av totalt antal anställda inom förskola. Med pedagogisk högskoleutbildning avses personal med förskollärarutbildning, fritidspedagogutbildning eller lärarutbildning”.

I samarbete med utbildningsförvaltningen har kompetenshöjande insatser med att vidareutbilda outbildad personal till barnskötare och förskollärare möjliggjorts under året. Nio barnskötare har deltagit i vidareutbildning till förskollärare. Utöver detta har fyra personer med lärarexamen läst komplettering till förskollärare. Därtill kommer drygt 40 studenter som går den reguljära förskollärarutbildningen och genomför sin verksamhetsförlagda del av lärarutbildningen, VFU, på någon av förskolorna.

- *Barn per personal*

Genomsnittligt hade enheterna 4,9 barn per personal. Det är samma personaltäthet som året innan.

- *Barn per grupp*

Genomsnittligt hade enheterna 14,8 barn per grupp. Det är något lägre genomsnitt än året innan då siffran var 15,3.

- *Andel barn och personal med annat modersmål och antal språk*

Sammanställningen av språkkartläggningen visar att antal barn som har ett eller flera modersmål än svenska inom stadsdelsområdet är 24 procent. Andel flerspråkig personal är 35 procent. Antal personal som har fortbildning kring flerspråkighet på grund- eller fortsättningsnivå är 20 procent.

- *Specialverksamheter inom stadsdelen*

Inom stadsdelsområdet bedrivs förskoleverksamhet delvis på finska på en av förskolorna. Antalet platser har under året varit fem vilket har motsvarat antalet barn som stått i kö till denna verksamhet.

Nämnden har i egen regi Sverigefinska öppna förskolan där det finska språket och kulturen lyfts fram.

- *Övrigt*

Östermalm expanderar befolkningsmässigt i och med att det pågår flera nybyggnads- och utbyggnadsprojekt. Detta ställer höga krav på verksamheten. Under året har två nya förskolor startat med sin verksamhet i Norra Djurgårdstaden och det kommande året öppnas ytterligare två förskolor i samma område. Utmaningen är dels fördelning av platser men även verksamhetsmässigt då det inför nystart krävs mycket planering och organisering. En ytterligare utmaning är bemanning då det inom hela stor-Stockholms området råder ett bekymmersamt rekryteringsläge av förskollärare sedan några år tillbaka. Detta påverkar självfallet hur väl man lyckas komma igång med den pedagogiska verksamheten, och speciellt

just i nya verksamheter kan effekterna av en låg andel förskollärare bli märkbara.

Underlag, källor och kvalitetsarbetets genomförande

Den samlade kvalitetsredovisningen för Östermalms kommunala förskolor bygger på flera olika uppföljningsinstrument för att skapa en samlad bild av måluppfyllelsen. Verksamheternas egna kvalitetsredovisningar och ILS redovisningar (verksamhetsplaner, tertialrapporter och verksamhetsberättelser) samt förskoleundersökningen, medarbetarenkäten, nyckeltal och den kommunala utvärdringen har använts som underlag. Även arbetet med kvalitetsindikatorn, olika former av uppföljning och dokumentation, verksamhetsbesök, synpunkter och klagomål från föräldrar samt barnintervjuer har använts. Enheterna har i sina kvalitetsredovisningar beskrivit strukturer och mötesforum för kvalitetsarbetets olika delar under året.

Avdelningsledningen har en aktiv och strukturerad verksamhetsdialog med förskoleledningarna för att fånga upp förväntningar på verksamheten. Verksamhetsdialogen förs om åtagandenas kvalitet, kriterier för måluppfyllelse och arbetssättet i förhållande till de resurser verksamheten förfogar över.

Resultatdialog mellan avdelningsledning och förskoleledningarna utifrån enheternas kvalitetsdokument ger en möjlighet att stämma av om inriktningsmål och arbetet med de prioriterade områdena ger ett tillfredsställande resultat i förhållande till resurserna. Dialogerna har fokus på gemensamma diskussioner kring det systematiska kvalitetsarbetet och erfarenhetsutbyte kring uppnådda mål. För att nå helhet deltar även staben. I resultatdialogerna identifierar förskolecheferna gemensamma styrkor och förbättringsområden. Detta år har resultatdialog ordnats kring tertialrapport 1, tertialrapport 2 och kvalitetsredovisning samt återkoppling på förskoleundersökningen. Alla dialoger har genomförts med hela ledningssystemet (avdelningsledning, förskolechefer och biträdande förskolechefer).

Förskoleundersökningen presenteras och diskuteras vid olika föäldraforum som till exempel föräldramöten och förskoleråd för att få en tydligare bild av innebörden i föräldrarnas svar. Resultat från medarbetarenkät presenteras, diskuteras och arbetas med på bland annat arbetsplatsträffar för att identifiera framgångsfaktorer.

I övrigt samlas förskolans ledningsgrupp (avdelningsledning och förskolechefer) för diskussioner och reflektion tre gånger per

månad. Utöver detta tillkommer chefsdagar för hela ledningssystemet. Återkommande avstämningar mellan avdelningschef och förskolechef, vid verksamhetsbesök samt vid månatliga avstämningar med ekonomiavdelningens controller.

Enheternas bedömning av måluppfyllelsen

De kommunala förskolorna på Östermalm har tagit ytterligare ett kliv framåt i årets förskoleundersökning. Stadsdelsområdet ligger över stadens resultat inom alla målområden. NFI (Nöjd Föräldraindex) är en indexering av frågan om man som helhet är nöjd med förskolan och mäts i skalan 0-100. Östermalms NFI uppgick i år till 88 vilket är högre jämfört med år 2013 (85) och högre jämfört med staden kommunala förskolor totalt (83).

Det finns skillnader mellan de olika förskolornas totala resultat gällande förskoleundersökning, även om skillnaderna har minskat sedan föregående år. Det gäller även mellan olika förskoleadresser inom samma resultatenhet. En utmaning för nämndens förskolor är således att fortsatt arbeta för en jämnare och mer likvärdig kvalitet. Föräldrarna efterfrågar i ännu större utsträckning delaktighet i och inflytande över sina barns processer kring utveckling och lärande. Förskolornas arbete med IKT och digitala verktyg är ett stöd i detta arbete.

Kvalitetsindikatorn är ett verktyg som stödjer det långsiktiga arbetet med en likvärdig förskola. I enheternas kvalitetsredovisningar går att utläsa att tydliga strukturer och organisation utgör grunden för verksamhetsutveckling. Ett nätverksarbete inom enheterna är ytterligare ett sätt för verksamhetsutveckling. Nätverken skapar en gemensam plattform och möjliggör ett arbetssätt som utgår ifrån barns förmågor och intressen.

Nämndmål/åtaganden

En hög andel, 81 procent, av föräldrarna har svarat på årets undersökning jämfört med 76 procent på stadens kommunala förskolor i sin helhet.

Normer och värden

Förskoleundersökningens resultat visar på att förskolorna har arbetat målmedvetet med att tydliggöra arbetssättet kring barns demokratiska kompetens till föräldrarna under året:

Förskoleundersökning	2014	2013
Index för normer och värden	92	88

Flickor och pojkar ges lika möjligheter att utvecklas	92	90
Mitt barn uppmuntras i att utveckla sina sociala förmågor (till exempel att utveckla sin empati, ansvarskänsla, tolerans och omtanke inför andra)	92	88

Förskoleundersökningens resultat gällande pojkar/flickor visar att föräldrar till pojkar och flickor många gånger uppger olika nöjdhet i samma fråga. Generellt verkar det som att pojkföräldrar är mer nöjda än flickföräldrar, dock varierar resultaten mellan förskolorna.

Förskolorna har under året arbetat aktivt och förebyggande med likabehandling, mot diskriminering och kränkande behandling. Samtliga förskolor har bedrivit ett arbete kring förhållningssätt, egna och gemensamma val samt samarbete och likabehandling. Förskolornas arbetsformer har medverkat till att barnen utvecklat demokratisk kompetens. Ett gott exempel är femårsgrupperna i en av förskoleenheterna där det bedrivits ett arbete för att göra barnen mer delaktiga i utvärderingen genom att bland annat synliggöra barnkonventionen.
Läs även under avsnittet Likabehandling i denna bilaga.

Barns inflytande

Förskoleundersökningens resultat visar på att förskolorna har arbetat målmedvetet med att tydliggöra arbetssättet kring barns inflytande till föräldrarna under året:

Förskoleundersökning	**2014**	**2013**
Index för inflytande och delaktighet	89	84
Mitt barn uppmuntras i att ta egna initiativ och eget ansvar	89	84

Arbetet med de pedagogiska miljöerna har varit en pågående process under året. Utgångsläget har varit barnens intressen, förutsättningar och behov samt läroplanens målområden. Barn har utifrån sin förmåga haft inflytande över och varit delaktiga i utformningen av förskolans pedagogiska miljö och verksamhet. Barnens tankar och idéer har tagits tillvara bland annat genom intervjuer och samtal. Detta syns i större utsträckning i utformandet av de pedagogiska miljöerna och i innehållet i projekt och i olika aktiviteter.

Som ett gott exempel har en del förskolor kartlagt de pedagogiska miljöerna utifrån barns inflytande och ur ett genus- och

jämställdhetsperspektiv.

Utveckling och lärande

Förskoleundersökningens resultat inom området utveckling och lärande har förbättrats mot föregående år. Resultatet visar på att förskolorna arbetat aktivt mot måluppfyllelsen i läroplansmålen under året:

Förskoleundersökning	2014	2013
Index för utveckling och lärande	86	81
Mitt barn uppmuntras i att utveckla sitt språk	88	83
Mitt barn uppmuntras i att utveckla sitt matematiska tänkande	85	80
Mitt barn uppmuntras till att utveckla förståelse för naturvetenskapliga fenomen	88	81

Språk och kommunikation är ett ämnesområde som finns integrerat i förskolornas temaarbeten och som är lätt att fånga i vardagen och i planerade aktiviterer. Ett gott exempel är att språkinriktade appar på lärplattor används på förskolorna både vad det gäller grammatik, uttal och andra språk än svenska. Till exempel benämns med hjälp av lärplattan nya ord som används i temainriktat arbete. Reflektionsunderlag som vissa enheter har tagit fram som en del av det systematiska kvalitetsarbetet inom det språkliga och kommunikativa området har möjliggjort för att personalen på ett mer systematiskt sätt har kunnat tillvarata barns tankar och idéer.

Arbete har pågått under året på förskolorna med att förtydliga arbetssättet kring matematik, naturvetenskap och teknik. Dessa ämnesområden behöver göras än mer tillgängliga i förskolornas pedagogiska lärmiljöer. Flera av enheterna har haft egna interna närverk inom olika ämnesområden. Nätverken har möjliggjort en spridning av personalens kompetens och därigenom har det erbjudits utökade tillfällen till att utmana barns utveckling och lärande.

Ett gott exempel är att en del av enheterna påbörjat arbetet med att ta fram reflektionsunderlag som en del av det systematiska kvalitetsarbetet. Underlagen har fokus på vad barnen gör, hur de går till väga i sitt undersökande samt hur de kommunicerar. Materialet

ligger sedan till grund för hur arbetslagen går vidare för att utmana barnen i deras fortsatta undersökande. Ett förväntat resultat av reflektionsprotokollen är att personalen ska få bättre redskap för att följa upp barns utveckling och lärande samt att utveckla arbetet med att stödja det matematiska, naturvetenskapliga och tekniska undersökandet.

Under året har en av förskoleenheterna anslutit sig till organisationen Naturvetenskap och teknik för alla, NTA i syfte att förtydliga arbetet med läroplanens mål inom ämnesområden naturvetenskap, teknik och matematik. Inom enheten har under året utbildats sammanlagt 13 stycken handledare inom teman vatten och luft i syfte att implementera de experimentlådor inom de här två temaområdena som används inom projektet.

Förskola och hem

Resultatet i förskoleundersökningen gällande samarbetet förskola och hem visar en höjning med flera procentenheter jämfört med föregående år. Resultatet pekar på att förskolorna har arbetat målmedvetet med att förbättra och utveckla nedanstående prioriterade frågor:

Förskoleundersökning	2014	2013
Index för samverkan med hemmet	86	80
Mitt barns utveckling och lärande uppmuntras	92	87
Mitt barns utveckling synliggörs och dokumenteras	81	78
Jag har fått information om förskolans mål och arbetssätt	90	79

Kontinuerlig information om förskolans mål och arbetssätt har getts till föräldrar bland annat genom dokumentation som synliggör verksamheten. Föräldrarna har på så sätt getts möjlighet att vara delaktiga i barns utveckling och lärande. Ett förbättringsarbete med att informera föräldrarna om vad förskolan gör för att utveckla barns utveckling och lärande kommer att fortgå.

Samverkan med förskoleklass, skola och fritidshem

Arbetet med övergång mellan förskola och skola har påbörjats. Inför skolstarten gäller Stockholms stads riktlinjer och stadsdelens lokala handlingsplan som tagits fram och

fastställts under året. Uppföljning, utvärdering och revidering av den lokala handlingsplanen kommer att utföras under den kommande våren. Ytterligare tydliggöranden och systematisering krävs när det gäller detta arbete. Det som framkommit i den revisionsrapport som staden gett ut kommer att tas med vid revideringen.

Under hösten 2014 har samtal hållits med föräldrar för barn med särskilda behov födda 2009 inför övergång till förkoleklass hösten 2015.

Likabehandling

Alla förskolor har i skolagen ett uppdrag att främja likabehandling och motverka kränkningar. Utifrån det tas en plan fram för arbetet på det här området, oftast benämnt likabehandlingsplan. Planen utgår från förskolans värdegrund, barnkonventionen, de mänskliga rättigheterna och alla barns lika värde.
Enheterna redovisar för barns och föräldrars delaktighet vid framtagandet och uppföljningen av likabehandlingsplaner. Ett gott exempel är att i en av enheterna får föräldrarna en anonym enkät med frågor utifrån diskrimineringslagen och skollagen inför kartläggningsarbetet. På en del förskolor har det skrivits separata planer utifrån den egna barngruppens förutsättningar.

Även om det på alla förskolor pågått ett främjande och förebyggande arbete med likabehandling har vissa förskolor vid utvärderingen funnit att likabehandlingsplanens betydelse behöver ytterligare förstärkas. Enheternas beskrivningar ger en bild av att förskolan utgör en viktig arena som mötesplats där demokratiska värden grundläggs hos barnen. Personalen har en viktig roll som förebilder och ska aktivt delta i barns samvaro och vägleda dem för att undvika utanförskap.

Av enheterna redogörelser går att utläsa att medvetenheten kring interkulturalitet, genus och jämställdhet behöver öka och integreras i arbetet med likabehandlingsplanen. Systematiken kring likabehandlingsplanen som styrdokument ska utökas så att likabehandlingsarbetet genomsyrar verksamhetens alla delar.

Kvalitetsindikatorn

Personalens helhetsbedömning av ”förskolans förmåga att stödja barns lärande och utveckling” ligger på 3,7, samma värde som KF:s årsmål. Generellt bedömde förskolorna sin verksamhet på samma nivå som 2013 trots mindre variation upp eller ner för de olika områdena. Allmänt framhåller enheterna betydelsen av de

reflektioner och dialoger som arbetet med kvalitetsindikatorn leder till.

Här redovisas utöver resultat för indikatorns olika områden även förutsättningar för bedömningarna samt exempel på framgångsrika arbetssätt.

- Pedagogisk miljö och material

Genomsnitt	Variation
3,7	3,0–4,5

Enheternas bedömning ligger på något lägre nivå än föregående år (3,8). En ökad reflektion och medvetenhet kring det egna arbetssättet kan generera ett mer kritiskt förhållningssätt och kan på så sätt vara orsak till en lägre bedömning inom det här området.

Förutsättning för att skapa likvärdiga och goda villkor för de pedagogiska miljöerna är att personalen delar samma barnsyn, att miljöerna möjliggör tillgänglighet för barnen, att organisationen skapar goda förutsättningar samt att det finns struktur för rutinsituationer. Den pedagogiska miljön och materialet ger förutsättningar för kreativitet och möten mellan barnen.

Det finns behov av att i större utsträckning utveckla och synliggöra det interkulturella förhållningssättet i de pedagogiska miljöerna samt att utöka tillgången till IKT för alla åldersgrupper.

Ett gott exempel på ett framgångsrikt arbetssätt är kartläggning av de pedagogiska miljöerna utifrån barns inflytande och ur ett genus- och jämställdhetsperspektiv.

- Skapande verksamhet och olika uttrycksformer

Genomsnitt	Variation
3,7	3,0–4,3

Enheternas bedömning ligger på en lägre nivå än föregående år (3,8). En ökad reflektion och medvetenhet kring det egna arbetssättet kan generera ett mer kritiskt förhållningssätt och kan på så sätt vara orsak till en lägre bedömning inom det här området.

Framgångsfaktorer i arbetet med skapande handlar om tillåtande personal som vågar prova nytt material och nya uttrycksformar. Förutsättning för ett säkerställa likvärdiga förutsättningar för barns

skapande är att iordningställa pedagogiska miljöer som inbjuder till kreativitet, att ge tid och rum till skapande processer samt att visa respekt för barns processer.

Det finns behov av att inspirera varandra för att skapa likvärdighet i ateljéerna. Ett utvecklingsområde är att se hur den skapande verksamheten kan bidra till barns lärande inom samtliga områden och till för att föra utforskandet och det temainriktade arbetet framåt.

Ett gott exempel på ett framgångsrikt arbetssätt är att personalen arbetar i större utsträckning kring kulturella variationer och erbjuder barnen sagor, sånger och musik från olika kulturer. Fler arbetslag har upptäckt IKT som ett uttryckssätt för och med barnen.

- Barns språkliga och kommunikativa utveckling

Genomsnitt	Variation
3,8	3,1–4,5

Enheternas bedömning ligger på samma nivå som föregående år.

Framgångsfaktorer för att skapa goda språkliga miljöer på förskolorna är att erbjuda barnen rika tillfällen att prova olika uttrycksformer så som skapande, bild, lek, sång och musik, dans och drama. Att språk- och kommunikation samt läs- och skrivutveckling utmanas medvetet utifrån barns intressen och förmågor samt utgår från olika genrer skapar goda förutsättningar för likvärdiga språkliga lärmiljöer av hög kvalitet.

Det finns behov av att i större utsträckning dokumentera och följa upp den språkliga miljön som präglas av ett genus- och likabehandlingsperspektiv samt kulturella variationer. Arbetet med att dokumentera strategier och arbetssätt för att synliggöra och följa upp arbetet med barns språkutveckling och flerspråkighet behöver utvecklas. Dokumentation av barns förändrade språkanvändning behöver utvecklas i syfte att kunna utgöra ett underlag för diskussioner och utvärdering i vilken mån arbetet på det här området bidrar till måluppfyllelsen.

Ett gott exempel är arbetet med sagotering, som är en metod som ger barn möjlighet att berätta och känna sig viktiga och lyssnade på. Den vuxna antecknar barnets berättelse och läser sedan upp den för barnet som då får en möjlighet att ändra på berättelsen om den vuxna inte uppfattat rätt.

- Barns matematiska utveckling

Genomsnitt	Variation
3,6	3,0–4,5

Enheternas bedömning ligger på samma nivå som föregående år.

Framgångsfaktorer för arbetet med barns matematiska utveckling är det finns tillgång till ett varierat material som stimulerar till lek med matematiskt tänkande, till sorterande och jämförande. Att det finns varierat material till bygg- och konstruktionslek, till lek med tal och taluppfattning. Att matematiska begrepp synliggörs i den pedagogiska miljön är av stor betydelse.

Barnens förändrade matematiska kunnande ska i större utsträckning utgöra grunden för fördjupat arbete med matematiska aktiviteter. Det finns behov av att utveckla former för dokumentation av det matematiska arbetet i syfte att kunna användas som underlag för pedagogiska reflektioner och diskussioner.

Ett gott exempel på ett framgångsrikt arbetssätt är användandet av ”mattespråk”, att barnen ska känna mattebegreppen med hela kroppen.

- Naturvetenskap och teknik

Genomsnitt	Variation
3,6	3,0–4,3

Enheternas bedömning ligger på en högre nivå än föregående år (3,5).

Framgångsfaktor för arbetet med naturvetenskap och teknik är att den pedagogiska miljön och personalens förshållningssätt är tillåtande och stimulerar till barns egna tankar och idéer.

Det finns behov av att mer medvetet arbeta med teoretiska ställningsstaganden och att göra barnen mer delaktiga i sina lärprocesser kring naturvetenskap och teknik, bland annat genom att utmana och utveckla barns förmåga att ställa hypoteser. Ett utvecklingsområde är att fördjupa arbetet med naturvetenskapliga fenomen och vardagsteknik.

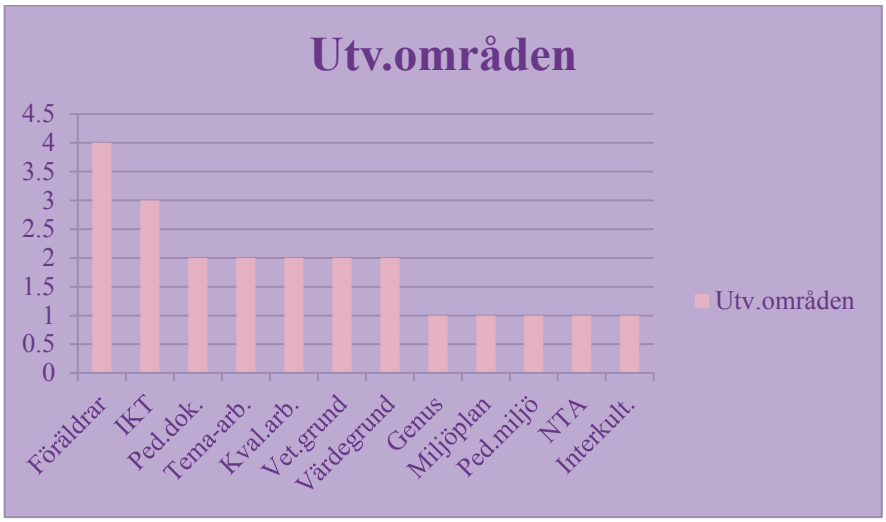
Under året har en av förskoleenheterna anslutit sig till organisationen Naturvetenskap och teknik för alla, NTA i syfte att

förtydliga arbetet med läroplanens mål inom ämnesområden naturvetenskap, teknik och matematik.

Ett gott exempel på ett framgångsrikt arbetssätt är användandet av lärplattor på utflykter. Detta har möjliggjort ett utökat undersökande och forskande för barnen.

Utvecklingsområden inom enheterna

I nedanstående diagram redovisas utvecklingsområden som enheterna nämner i sina redovisningar:

Insatser

- Skapa likvärdiga pedagogiska miljöer
- Arbeta för en gemensam syn kring kunskap och lärande, baserad på vetenskapliga teorier och forskning
- Gemensamma verktyg och former för systematiskt kvalitetsarbete
- Utveckla systematik i att dokumentera barnens förändrade kunnande
- Utveckla arbetet med att synliggöra barnens utveckling och lärande, samt kommunicera detta till föräldrarna
- Öka medvetenheten kring interkulturalitet och genus samt integrera dessa områden i arbetet med likabehandlingsplanen

Förväntade resultat

- Likvärdiga pedagogiska miljöer som stödjer barnens utveckling och lärande
- Ökade kunskaper kring förskola på vetenskaplig grund och beprövade erfarenheter

- Dokumenterade strategier och arbetssätt för att bättre kunna följa upp och synliggöra resultatet av arbetet
- Fördjupade kunskaper i ett utforskande och temainriktat arbetssätt
- Utökad information till och kommunikation med föräldrarna om verksamhetens mål och arbetssätt
- Ökad kompetens och bättre systematik i arbetet med interkulturalitet och genus

Stadsdelsnämndsgemensamma insatser

De stadsdelsnämndsgemensamma insatserna som görs utgår ifrån identifierade brister och utvecklingsområden i verksamheten. I syfte att skapa goda förutsättningar för en likvärdig förskola initieras och genomförs ett antal gemensamma satsningar för nämndens alla förskolor. Utifrån de prioriterade utvecklingsområdena förvaltningen hade för 2013 har konkret arbete mot måluppfyllelse pågått utifrån nedan redovisade rubriker. En del av de övergripande satsningarna som pågått under året redovisas i tidigare avsnitt i denna bilaga. Det gäller arbetet med utveckling och lärande, språk, demokratisk kompetens (normer och värden) samt samverkan med föräldrar. Utöver dessa områden har ytterligare en del övergripande satsningar på stadsdelsnämndsnivå gjorts under året. Dessa beskrivs under rubriken övriga övergripande insatser.

Lässatsning
Under året startade ett samarbete med Östermalms bibliotek. Detta i form av en satsning på läsning inom förskolan. Målet med lässatsningen är att inspirera personalen i arbetet med läsning och berättande på förskolan. En plan har tagits fram och sammanlagt har 33 läsombud utsetts på samtliga förskolor inom förvaltningen. Läsombuden har deltagit i en studiecirkel under hösten. Varje grupp har träffats vid tre tillfällen tillsammans med bibliotekarierna. Studiecirklarna har byggt på Agneta Edwards bok, ”Bilderbokens mångfald och möjligheter”.

Som en del av lässatsningen genomfördes en gemensam kompetenssatsning för all förskolepersonal i början av höstterminen. Temat för föreläsningen var den magiska högläsningen. Syftet var att skapa en gemensam plattform och få kunskap om barnlitteratur, högläsning och forskning i ämnet för att sedan komma igång med att fortsätta läsprojektet med läsombuden.

Studieträffarna med biblioteket har slagit väl ut och responsen från läsombuden är mycket god. Läsfrämjande arbete görs redan

på förskolorna, men en del arbete återstår för att kunna tillgodose alla barns behov. Lässatsningen och samarbetet med biblioteket kommer att fortsätta under nästa år.

Kultur

Kulturfrågan har gjorts om i årets förskoleundersökning vilket innebär att de jämförande resultaten mellan åren bör tolkas med försiktighet. Frågan gällande kultur och barns möjligheter att ta del av stadens kulturutbud har omformulerats och får låga värden generellt i staden. Den andra kulturfrågan som handlar om barns eget kulturskapande får ett betydligt bättre resultat.

Förskoleundersökning	2014	2013
Jag är nöjd med hur förskolan ger mitt barn möjligheter att ta del av stadens kulturutbud (till exempel bibliotek, teater, konserter, museer)	74	77
Mitt barn uppmuntras till att själv få skapa och uttrycka sig med hjälp av bild, musik, dans, sång, rytmik och rörelse)	87	-

Att resultaten skiljer sig så markant åt gällande kulturdelen kan tolkas som att frågan gällande barns delaktighet i stadens kulturutbud är missvisande och lämnar utrymme för olika tolkningar. Det finns viss anledning att anta att föräldrarna, när de svarat på enkäten, utgått ifrån kulturutbud som anordnas centralt i staden och inte ifrån de lokala arrangemangen i stadsdelen. Resultatet pekar på att målsättningen och intentionerna i Stockholms stads kulturplan ”Kultur i ögonhöjd” som innebär att kultur ska vara för, med och av barn behöver i avsevärt högre grad förtydligas för föräldrarna.

Förskoleundersökningens resultat pekar på att föräldrarna önskar mer information om barnens möjligheter att ta del av stadens kulturutbud. När det gäller kulturarbetet är det dock viktigt att lyfta att olika aktiviteter, för att de ska bli en del av förskolans pedagogiska arbete, behöver förberedas och efterarbetas tillsammans med barnen. Lässatsningen förväntas bli ett verktyg i förtydligandet av kommunikationen med föräldrarna gällande kulturen.

Nätverk av kulturombud inom nämndens förskolor har under året samlats enligt planering i syfte att utveckla utbudet av

kulturupplevelser. Arbetet har utgått ifrån stadens kulturprogram ”Kultur i ögonhöjd” – för, med och av barn. Under den senare delen av året har dessa träffar riktat in sig på ”vardagskultur” på förskolan med fokus på rörelse och dans. Kulturombuden har bland annat träffat danskonsulenten i Stockholms stad för att få mer kunskap om hur man pratar dans med barnen på förskolorna.

Ett utvecklingsområde är kulturombudens möjligheter att vidarebefordra kunskaper, diskutera och inspirera sina kollegor i den egna enheten. Detta sker i dagsläget olika ut beroende på hur enheten är organiserad. Kulturombudens uppdrag bör ses över och diskuteras vidare så att alla barn är garanterade lika villkor när det gäller kultur.

Pedagogiska miljöer

Förskoleundersökningens resultat visar på att förskolorna har arbetat målmedvetet med de pedagogiska miljöerna under året:

Förskoleundersökning	2014	2013
Den pedagogiska miljön (material och dess tillgänglighet) uppmuntrar till utveckling och lärande	85	81

Ett arbete med att utveckla de pedagogiska miljöerna och det pedagogiska materialet på förskolorna har pågått under året. Utgångspunkten har varit vad som kännetecknar en bra pedagogisk miljö som bidrar till barnens utveckling och lärande i Östermalms kommunala förskolor. Syftet med detta arbete har varit att skapa en likvärdig syn på barnens kunskap och lärande. Ett ytterligare syfte har varit att skaffa kunskap om vilken betydelse den pedagogiska miljön har för att erbjuda barnen meningsfulla sammanhang som utmanar och uppmuntrar barns undersökande och nyfikenhet. Resultatet pekar på att dialogen och reflektionen om den egna verksamheten samt den pedagogiska medvetenheten hos förskolepersonalen har ökat. De pedagogiska miljöerna har utvecklats i förskolorna men behöver kontinuerligt förändras i takt med att barnens intressen och behov skiftar. Ute och inne verksamhet hänger till viss del ihop, men kan ytterligare kopplas ihop för att skapa ett meningsfullt sammanhang över hela dagen för barnen.

IKT- informations- och kommunikationsteknik

Samarbetet med Skolverket och utbildningsförvaltningen inom projektet Praktisk IT- och mediekompetens (PIM) har avslutats under året. Statistiken visar att drygt 70 procent av

förskolepersonalen på Östermalms kommunala förskolor har deltagit i satsningen mellan åren 2006-2013 och 56 procent av dem har nått nivå tre (av fem möjliga). Resultatet pekar på att när pedagogernas kompetens kring och användandet av IKT verktygen (informations- och kommunikationsteknik) ökar bidrar det även till barns utökade kunskaper. Detta leder till att barns delaktighet i och inflytande över sina egna lärandeprocesser med IKT som verktyg ökar. Ett fortsatt utvecklingsarbete inom IKT kommer att pågå inom förvaltningens förskolor. Förskolorna behöver ytterligare öka och utveckla användandet av IKT i verksamheten i syfte att uppfylla läroplanens intentioner om att varje barn ska ha möjlighet att använda och utveckla sin IKT kompetens. En gemensam idé för förskolorna när det gäller IKT i verksamheten ska tas fram.

Övriga övergripande insatser

Ett utvecklingsarbete har pågått i förskolans ledningsgrupp under året. Detta i syfte att hitta ett gemensamt arbetssätt och därigenom skapa förutsättningar för en likvärdig förskoleverksamhet.

Arbetet med VFU, verksamhetsförlagd del av lärarutbildningen, inom stadsdelsområdet har utvecklats under året genom att framtagandet av en gemensam struktur har påbörjats. VFU ansvariga inom varje förskoleenhet träffar stadsdelsområdets VFU kontaktperson cirka två gånger per termin för erfarenhetutbyte och gemensam diskussion kring stadsdelens VFU arbete.

BIBASS – nätverket (barn i behov av särskilt stöd) har träffats vid totalt sju tillfällen under året. Fokus har legat på likvärdighet i arbetet med barn i behov av särskilt stöd på alla Östermalms kommunala förskoleenheter. Utvecklandet och användandet av handlingsplanerna har genomsyrat arbetet.

För personalen har en komprimerad kurs i TAKK (tecken som alternativ kommunikation) anordnats i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan. Utvärderingen visar att personalen fått grunder i denna metod men önskar en fortsättning i syfte att implementera TAKK på förskolorna. Några träffar kring bildstöd på förskolan har hållits under hösten. Utifrån dessa planeras ett fortsatt utvecklingsarbete inför nästa år.

De planerade fortbildningsinsatserna kring det svåra samtalet och bemötande av föräldrar, har lagts in i de enskilda handledningstillfällen, där behov av detta stöd funnits. Två av enheterna hade en gemensam föreläsning om anknytningens betydelse. Den gemensamma föreläsningen för alla pedagoger har flyttats till januari 2015.

Stadsdelsnämndens analys av kvaliteten

Som underlag till den samlade analysen ligger de underlag som tidigare redovisats i denna bilaga. De bedömningsgrunder som enheterna främst utgår ifrån är självvärderingsmaterialet som resulterar i en indikator, medarbetarenkät, förskoleundersökning samt egna barnintervjuer. Olika verktyg för uppföljning och utvärdering för det systematiska kvalitetsarbetet så som reflektionsprotokoll underlättar för enheterna att få syn på hur verksamheten når läroplansmålen. Föräldrars synpunkter och klagomål ger viktig information om verksamhetens utförande. Förskolecheferna använder sig även av sin egen ledarskapsrapport.

Resultatet i årets förskoleundersökning har förbättrats inom alla områden förutom kultur. Stadsdelsområdet ligger över stadens resultat inom alla målområden. Resultaten kan anses vara tillförlitliga då svarprocent på årets förskoleundersökning ligger på 81 procent, sex procent högre än året innan. En utmaning inför det kommande året är att bibehålla de goda resultaten.

Resultatet för NFI (Nöjd föräldraindex) samt index för Samverkan med hemmet har höjts sedan föregående år. Siffran för NFI varierar mellan förskoleenheterna, från lägst 85 till högst 95. Så även index för Samverkan med hemmet, från lägst 82 till högst 92. Trots de generellt goda resultaten behöver ett fortsatt utvecklingsarbete pågå inom nämndens förskolor. Enheterna lyfter vikten av att ständigt vidareutveckla och anpassa formerna för föräldrasamverkan utifrån aktuella förutsättningar och situationer. Föräldrarna behöver i ännu större utsträckning informeras om och kommuniceras med kring verksamhetens mål och arbetssätt. Förskolans uppdrag behöver på ett ännu tydligare sätt kommuniceras och förtydligas till föräldrarna.

Index för Utveckling och lärande varierar mellan enheterna, från lägst 81 till högst 93. Resultatet ligger överlag på en hög nivå men det finns alltjämt stora skillnader mellan enheterna när det gäller barns möjligheter att tillgodogöra sig en undervisning av hög kvalitet oavsett vilken förskola de går på. En fortsatt utmaning för förskolorna är således att skapa en gemensam syn på uppdraget kring en likvärdig kvalitet i undervisningen. Ett arbete som behöver pågå och förtydligas är forskningsanknytningen och den vetenskapliga grunden i verksamheten. En sätt att utöka forskningsanknytningen och den vetenskapliga grunden i verksamheten är arbetet med VFU, verksamhetsförlagd del av lärarutbildningen.

I enheternas redovisningar går att utläsa att en gemensam syn på kunskap och lärande baserad på vetenskapliga teorier utgör grunden för ett kvalitativt och systematiskt arbete men barns utveckling och lärande. Där av är det av största vikt att fortsätta utveckla former och systematik för dokumentation av barns förändrade kunnande. I ännu större utsträckning behöver förskolorna planera för utmaningar för barnen som fördjupas i ett utforskande och temainriktat arbetssätt.

En utmaning för verksamheten är att inte tappa bort de processer som påbörjats. Trots ett tydligt resultat i årets förskoleundersökning gällande kultur är det ingen av enheterna som lyfter detta som ett prioriterat utvecklingsområde i sina redovisningar (dock finns det bra analyser). Oavsett att resultatet kan vara missvisande gällande barns delaktighet i stadens kulturutbud behöver målsättningen och intentionerna i Stockholms stads kulturplan ”Kultur i ögonhöjd” som innebär att kultur ska vara för, med och av barn i avsevärt högre grad förtydligas för föräldrarna.

Arbetet med värdegrundsfrågorna är ständigt pågående i förskolans verksamhet. Index i förskoleundersökningen för området Normer och värden varierar mellan enheterna, från lägst 89 till högst 96. Resultatet ligger på en hög nivå och visar på ett medvetet arbete inom nämndens förskolor inom detta område. Dock skriver enheterna i sina redovisningar att det behövs utökade kunskaper inom interkulturalitet och genus och att dessa delar behöver i ännu större utsträckning integreras i förskolornas likabehandlingsplaner. Förskolorna behöver under det kommande året definiera begreppen genusteori, jämställdhet, normkritik och antirasism i syfte att öka personalens kompetens samt att skapa en gemensam plattform för en likvärdig förskola. En utgångspunkt för detta arbete är att utveckla analysen för förskoleundersökningens resultat gällande pojkar och flickor.

Rekryteringsbehovet av förskollärare är en fortsatt utmaning. Personalens kompetens är avgörande för kvaliteten i verksamheten och för barns utveckling och lärande. Förskollärares yrkeskompetens spelar en väsentlig roll för hur väl förskolan lyckas nå de uppsatta målen.

Utvecklingsområden på stadsdelsnämndsnivå

Följande fem övergripande utvecklingsområden har identifierats utifrån enheternas redovisningar/utvecklingsområden samt analys i förskoleledningen:

- Språk/ flerspråkighet/ interkulturellt förhållningssätt/ kultur

- Pedagogiska miljöer/ barns inflytande och delaktighet/ genus, jämställdhet och normkritik
- Föräldrars inflytande och delaktighet
- Miljöprogrammet (giftfria förskolor, material, mat)
- IKT som verktyg för barns lärande

Förslag till kommunfullmäktige

En viktig fråga för staden att belysa är IKT, informations- och kommunikationsteknik, i förskolan samt skapa en gemensam strategi för detta arbete. Samarbetet med Skolverket och utbildningsförvaltningen inom projektet Praktisk IT- och mediekompetens, PIM, har avslutats under året. För att den kompetens som införskaffats inom projektet inte ska gå förlorad krävs en del aktiva åtgärder. Förskolorna behöver ytterligare öka och utveckla användandet av IKT i verksamheten i syfte att uppfylla läroplanens intentioner om att varje barn ska ha möjlighet att använda och utveckla sin IKT kompetens. Barn idag växer upp i ett digitalt samhälle och det är angeläget att förskolan hänger med i utvecklingen. IKT och digitala verktyg ger utökade möjligheter för barns utveckling och lärande. Ett uppdrag som förskolan har är att rusta alla barn, oavsett bakgrund, till att möta framtidens behov genom att ge tillräckliga kunskaper. Den gemensamma referensramen inom IKT kommer barnen på sikt att behöva i samhället.

En annan angelägen fråga för staden är ökad kompetens inom genuspedagogik. En övergripande strategi för kompetensutveckling inom områdena genus, jämställdhet och normkritik är att eftersträva.

Ett ytterligare område som är av stor vikt att arbeta aktivt med är förskollärares yrkeskompetens. Utöver att inrikta sig på rekryteringsfrågan behöver fokus även ligga på att behålla de befintliga förskollärarna och att utveckla deras kompetens. Förutom att öka andelen förskollärare även skaffa karriärvägar för de förskollärare som redan finns i verksamheten. Utifrån läroplansuppdraget har förskollärarna fått ett utökat ansvar för den pedagogiska verksamheten på förskolan. Detta kräver utökad kompetens inom ledarskap och förskollärarna behöver erbjudas kompetensutveckling inom området.